

Folkhälsoplan för Högsby kommun 2019–2023

Antagen av kommunfullmäktige 2019-12-06, § 189.

Foto Privat

Högsby kommunvision för 2025

Högsby kommun är en attraktiv och välmående kommun som brukar utan att förbruka, och där alla känner sig välkomna. En kommun där företagsamhet, bra kommunikationer och en välutvecklad service skapar goda förutsättningar för människors utveckling.

Folkhälsoplanen är ett gemensamt dokument för folkhälsoarbetet, ANDT-strategin och arbetet med psykisk hälsa i Högsby kommun. Arbetet kring aktuell folkhälsoplan återupptogs i Högsby 2015, för att sedan vara pausat ytterligare en tid. Denna plan baseras på tidigare folkhälsoplaner. Nästa långsiktiga plan tas fram i början på nästa mandatperiod 2024–2027. Denna folkhälsoplan gäller fram till nästa folkhälsoplan är beslutat i KF. Ansvarig för att planen genomförs är Kommunchef.

Folkhälsa betecknar det allmänna hälsotillståndet hos hela befolkningen. Folkhälsoarbetets syfte är att skapa förutsättningar för att främja, förebygga och bevara folkhälsan i Högsby kommun. Det sker i samverkan mellan kommunens olika verksamheter som skola, socialtjänst, miljö, arbetsmarknad, kultur och fritid samt polis, regionen, trossamfund och föreningar.

Social hållbarhet

”Ett socialt hållbart samhälle är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader.

Ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen” (Folkhälsomyndigheten).

Folkhälsa, ANDT och Psykisk hälsa i Sverige

Nationell- och regional samverkan som Högsby kommun är en del av:

Folkhälsa i Sverige

Det övergripande nationella målet för den svenska folkhälsopolitiken har ett tydligt fokus på jämlik hälsa.

Målet är ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”

(Proposition 2017/18:249 god och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik).

Det betyder att alla människor – oavsett ålder, kön, klasstillhörighet, etnisk och kulturell bakgrund, religion, sexuell läggning, funktionsnedsättning eller andra egenskaper – ska ha en möjlighet att må så bra som varje individ skulle kunna göra.

Åtta målområden

För att underlätta arbetet med att nå det övergripande målet har en sektorsövergripande målstruktur sedan juni 2018 omvandlats till åtta målområden (Prop. 2017/18:249).

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

De sju målområdena utgör livsområden som omfattar viktiga resurser för en god och jämlik hälsa men också inriktning på arbete som främjar god och jämlik hälsa.

Det åttonde målområdet betonar vikten av att hälso- och sjukvårdens verksamhet bör bli bättre på att motverka skillnader mellan sociala grupper vad gäller insjuknande, behandling och konsekvenser av sjukdom och ohälsa.

Agenda 2030

I september 2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030 för hållbar utveckling, som innehåller en 15-årig agenda för långsiktigt hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling kopplat till fattigdomsbekämpning. Agenda 2030 för hållbar utveckling består bland annat av mål 3 där målet är att säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar. Regeringens ambition är att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030.

Region Kalmar Län prioriterar inom folkhälsoarbetet följande områden, främja hälsa, tobak, fysisk aktivitet, psykisk hälsa och suicidprevention, jämställdhet på lika villkor och våld i nära relationer. Detta utifrån invånarnas hälsoläge och finns förankrade i regionens verksamhetsövergripande styrdokument - landstingsplanen.

ANDT i Sverige

Nationell ANDT-strategi: ”Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk”(Regeringskansliet).

Nationella ANDT-mål

1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.
2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.
3. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.
4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.
5. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.
6. En folkhälsobaserad syn på ANDT inom EU och internationellt.

En gemensam handlingsplan för länets tolv kommuner, Regionen, Länsstyrelsen och Kommunförbundet är framtagen. Den baserades på kartläggningar gjorda i länet, bland annat ILFA-undersökningen.

De regionala målen fram till 2021:

- **Alkohol.** Färre flickor och pojkar ska använda och intensivkonsumera alkohol och färre kvinnor och män ska riskkonsumera alkohol bland den vuxna befolkningen.
- **Narkotika.** Färre flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha använt narkotika någon gång, samt ska färre flickor och pojkar ha använt narkotika senaste 12 månaderna och färre kvinnor och män ha använt cannabis senaste 12 månaderna.
- **Dopning.** Färre pojkar ska ha använt AAS (anabola steroider) någon gång och flickor ska fortsatt ligga på låg nivå.
- **Tobak.** Färre flickor och pojkar ska röka dagligen och ibland, samt att färre kvinnor och män ska vara dagligrökare.

För att uppnå målet är det av stor vikt att varje kommun arbetar efter sina lokala förutsättningar och problembilder. De regionala aktörerna ska stödja kommunerna i deras arbete.

Psykisk Hälsa i Sverige

Överenskommelser mellan regeringen och kommuner och regioner. Statens, regioners och kommunernas mål för ”psykisk hälsa åt alla” ska utformas med hänsyn tagen till regeringens mål om att ”sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”. Ett flertal undersökningar visar att nedsatt psykiskt välbefinnande så som ångslan, oro, ångest och sömnbesvär har ökat och att det är ett omfattande folkhälsoproblem.

Välbefinnande påverkas av olika faktorer så som stress, arbetslöshet, ekonomisk och social utsatthet samt levnadsvanor.

Socialdepartementet och Sveriges kommuner och landsting (SKL) har slutit överenskommelsen ”Stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa 2017”. Syftet med överenskommelsen är att skapa förutsättningar för ett långsiktigt arbete med ett gemensamt ansvarstagande från berörda aktörer. Detta görs med målsättningen att befolkningen ska erbjudas individ- och behovsanpassade samt effektiva insatser av god kvalitet inom området psykisk hälsa.

En gemensam handlingsplan för kommunerna och Region Kalmar Län togs fram 2018. Syftet med överenskommelsen är att skapa förutsättningar för ett långsiktigt arbete med ett gemensamt ansvarstagande från berörda behovsanpassade samt effektiva insatser av god kvalitet inom området psykisk hälsa. I överenskommelsen har fem fokusområden lyfts fram:

1. Förebyggande och främjande arbete, att minska antalet självmord med 50 procent till år 2025. Att minska konsekvenser av alkoholkonsumtion både bland unga och vuxna.
2. Tillgängliga tidiga insatser, att minska sjukskrivningstalen inom regionen och kommunerna. Att personer med psykisk funktionsnedsättning har tillgång till arbete, sysselsättning eller studier.
3. Enskildas delaktighet och rättigheter, att öka delaktighet och medverkan för brukare, patienter och närstående i alla åldrar. SIP (samordnad individuell plan) där olika professioner och patienten ska ses som medskapare i vården samt närståendes delaktighet.
4. Utsatta grupper, så som flyktingar, personer med samsjuklighet och omfattande stödbehov och samordning från flera aktörer, äldre med psykisk ohälsa, personer med schizofreni, våld i nära relationer och HBTQ får rätt stöd.
5. Ledning, styrning och organisation, att stärka samverkan mellan socialtjänst, skola och region kring barn och ungas psykiska hälsa

Högsby kommun

Utgångspunkten för folkhälsoplanen är att alla invånare i Högsby kommun har rätt till en god hälsa. Planen utgår från ett livscykelperspektiv med fokus på barn och unga. Ändå får vuxnas och äldres hälsa inte glömmas bort. Mår föräldrar bra, mår barnen bra och äldres kraft, idéer och erfarenheter är en viktig resurs som måste tas i anspråk för att klara kommunens behov. Folkhälsoplaneringen utgår från ett helhetsperspektiv där flera faktorer påverkar hälsan. Den psykiska hälsan påverkar många områden i livet, bland annat alkoholkonsumtion, föräldrars hälsa påverkar barnens hälsa och så vidare. Därför ska föräldraperspektivet vara centralt i aktiviteter och åtgärder. Vid tillskapandet av familjecentral är olika riktade föräldrastödsprogram av stort värde.

Att arbeta preventivt med äldres hälsa, fortsätta arbeta med bland annat fallförebyggande är av stort värde.

Samordning och långsiktig planering

För att kunna genomföra ett väl fungerande arbete är det viktigt att grundläggande förutsättningar finns såsom ledning, samordning, analys och utvärdering samt tydliga styrdokument och planer. Arbetet ska bygga på nulägesanalys och regelbundna kartläggningar så att insatserna vilar på verkliga och förändringsmöjliga behov. Kontinuerlig kunskapsinhämtning och bred delaktighet och förankring är andra viktiga förutsättningar.

Kartläggningar av befolkningens hälsa

Hälsan i Högsby kommun mäts genom kartläggningar. Viktiga underlag är Folkhälsomyndighetens faktablad, ILFA-rapporten, LUPP-rapporten, skolhälsovårdens skoldata, Polisen trygghetsundersökning, Kolada och kunskap från kommunens olika verksamheter. Detta utgör grund för prioriteringar av mål, insatser, uppföljning och utvärdering. Genom tvärssektoriella dialoger kan en gemensam bild växa fram som underlag för prioriteringar och beslut.

Folkhälsomyndighetens faktablad med färdiga tabeller och diagram är indelade efter nationella målområden. Vanliga källor är SCB:s befolkningsstatistik, Brottsförebyggande rådet, Skolverket, Arbetsmiljöverket, Socialstyrelsen och Hälsa på lika villkor.

CAN:s drogvaneundersökning i årkurs 9 på grundskolan och år 2 på gymnasiet. ILFA (Indikatorbaserat Lokalt Förebyggande Arbete) behovsinventering, rekommendationer och uppföljning, slutrapport hösten 2019. (År 2 på gymnasiet uppnådde Högsby inte antalet elever i gymnasiet den etiska/metodologiska gräns om minst 50 elever per kommun för att det ska kunna särredovisas i rapporten).

Lupp är en enkätstudie som samordnas genom Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor samt Regionförbundet i Kalmar län. Lupp syftar att ge kunskap om ungas situation, erfarenheter och synpunkter.

De nationella folkhälsomål som Högsby kommun beslutat att prioritera är:

1. Det tidiga livets villkor
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
6. Levnadsvanor

Lokala mål för Högsby kommun:

Arbeta brottsförebyggande i samverkan med olika aktörer

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld

Utarbeta en suicidplan

SMARTA mål

S	Specifika
M	Mätbara
A	Accepterade
R	Realistiska
T	Tidsatta
A	<i>Ansvarig</i>

Högsby kommuns prioriterade smarta mål

- Färre ungdomar ska konsumera alkohol, narkotika, tobak, doping och spel 2021 jämfört med 2019 i Högsby kommun. (ILFA)
- Fler ungdomar ska uppleva att Högsby kommun är en trygg kommun att bo 2020 jämfört med 2018. (LUPP)
- Det ska vara fler ungdomar som svarar att de mår psykiskt bra 2020 jämfört 2018. (ILFA OCH LUPP)
- Fortsätta arbeta vidare med är olika former av preventiv arbete, för att främja folkhälsan och arbeta samhällsekonomiskt.

Genomförande

- Budget kopplad till Verksamhetsplan
- Regelbundna kartläggningar och nulägesanalyser
- Prioriteringar grundas på verkliga och förändringsmöjliga behov
- Hålla fast vid prioriterade mål.
- En verksamhetsplan som ger struktur i arbete och tydliga delmål
- Regelbundna uppföljningar och utvärderingar

Arbetsmetod

I folkhälsoarbete är kartläggningar av befolkningens hälsa en utgångspunkt för att synliggöra behov och utvecklingsområden. Det utgör grund för prioriteringar och aktiviteter. Mål, delmål och verksamheter beskrivs i folkhälsoplan och verksamhetsplan. Genomförande görs i samverkan med aktörer brett i samhället. Folkhälsoarbetet i verksamhetsplanen redovisas i en verksamhetsberättelse.

Kommunstyrelsen beslutar om verksamhetsplan 2019 som reglerar arbetet avseende:

- Mål
- Aktivitet
- Uppföljning
- Ansvar
- Samverkanspartners
- Kommunikation
- Budget
- Jämställdhet

Årlig budget för folkhälsa

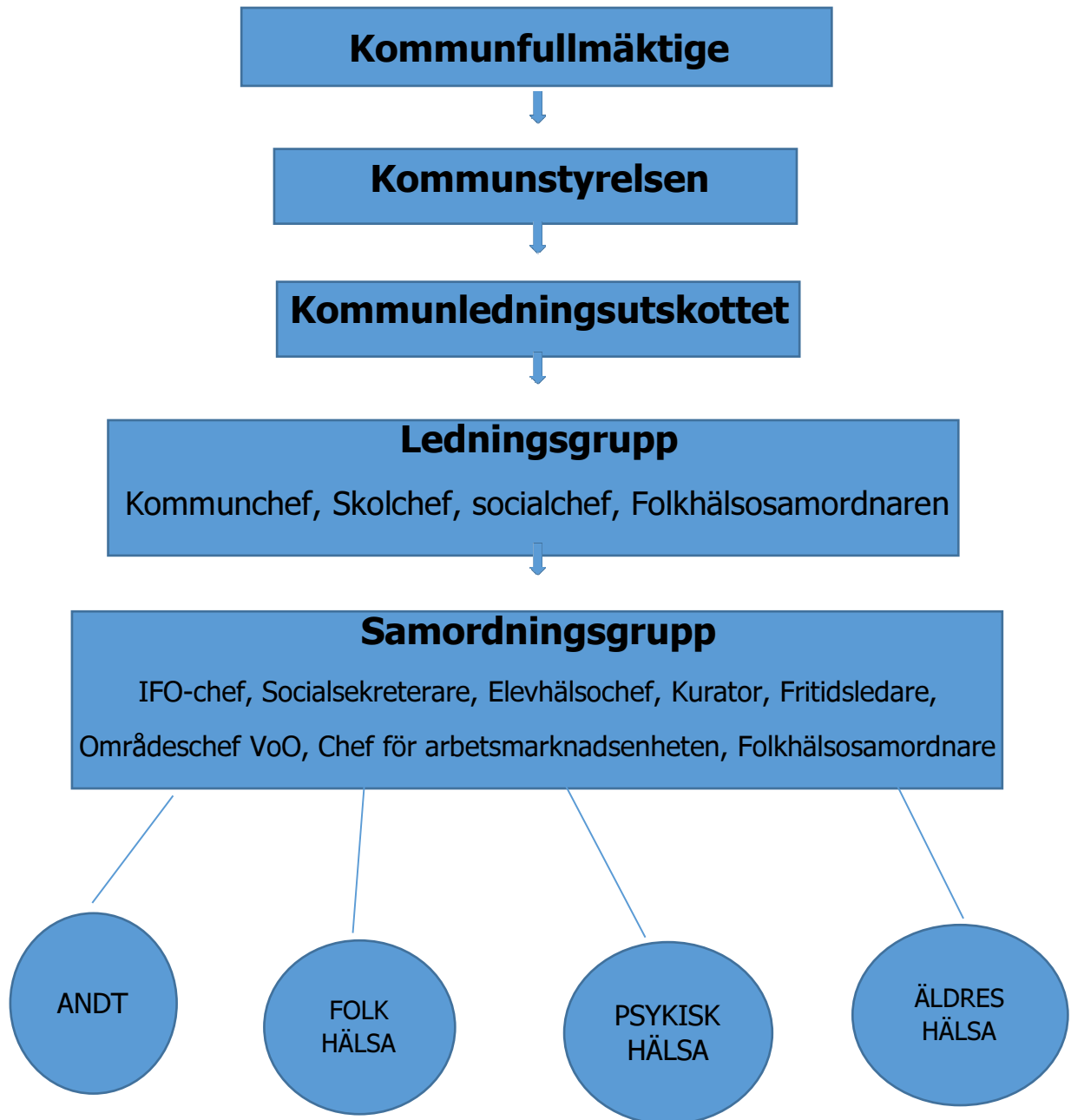
Budgeten styrs av verksamhetsplanen som beslutas av kommunstyrelsen. Folkhälsoarbetets samordningsgrupp har till uppgift att lägga förslag på verksamhetsplan. Eventuella förändringar i budgetposterna under året beslutas av ledningsgruppen.

Till folkhälsobudgeten tillförs eventuella statliga medel från SKL satsning på psykisk hälsa och MUCFs medel till sommarverksamhet för barn.

Organisation

Folkhälsoarbetet i Högsby kommun

Referenser

Gemensam analys och handlingsplan Psykisk hälsa 2018, Läns gemensam ledning
Regeringskansliet globalamål och Agenda 2030
Regeringens Proposition 2017/18:249 god och jämlik hälsa - en utvecklad folkhälsopolitik
Regional ANDT-strategi och handlingsplan för Kalmar län 2017-2021
Region Kalmar Län, prioriterade folkhälsoområden 2019
Stöd till riktade insatser inom psykisk hälsa 2017, Sveriges kommuner och Landsting
(Drogvanor i Kalmar län ILFA – Högsby Årskurs 9 och gymnasiet år 2 2019)
(Ungas livssituation i siffror, Lupp 2018 - Högsby kommun)

Kontakt:

Lena Vilander Hamnert, Folkhälsosamordnare

0491-29 117

Stihna Johansson-Evertsson, Kommunalråd

0491-29 101

Anders Johansson, Kommunchef

0491-29 102